Публ. със съкращения в „Македонския въпрос в документах Коминтерна". Скопје. 1999, с. 415–417.

---

[1] Псевдоним на *въстание*.

[2] Г. Димитров.

[3] Вж док. № 104.

[4] Вж док. № 106.

[5] *русизъм* – а не може ли по-рано.

[6] Става дума за В. Х. Ауссем, по това време пълномощен представител на СССР в Австрия.

№ 146

Писмо от Коста Янков (Анастасов) до Иван Генчев (Боян) с информация за дейността по снабдяване с оръжие, за отношенията с македонските организации и др.

22 октомври 1924 г.

Др. Бояне,

Завчера ти писах едно писмо, в което моля да направиш справка у Андрея[1] защо ме викат във Виена и ще има ли нужда да идвам след като Ив[ан][2] е при вас. Ако има нужда, молих те да ми телеграфираш на адреса на ул. Ц[ар] Б[орис] при случай, че има нужда от идване: „Необходими са мострите", а в случай, че няма нужда – „Мострите ненужни". Пиша ти повторно по тази работа, защото може да се случи нещо с първото писмо – да не го разбереш, да се изгуби и пр. Значи попитай Андрея и веднага телеграфирай. Аз съм на мнение всичко да уредите с Ив[ан], тъй като тука тъкмо сега имаме много работа. Чакам телеграма. Последното твое писмо не можах да разбера. Писал си с ново мастило, без да ме предупредиш и аз го зацапах с ...* по-раншна комбинация. Пак и писал си на тънка хартия. Нищо не излезе. Повтори го.

Нареждания за Солун изпълняваме. За Цариград също. Моля те обаче веднага пиши на Гаврила[3] да вземе мерки и да обърне внимание на Владо[4] да престане със своите шляения из България. Какво скрил той към Своге? И защо дава нареждания оттам да се прекарват материали ? Това е цяло безобразие! Пак започнаха историите с Ч[ерно] море. Казахме ясно и определено – в тукашния окръг материалът ще се пренася само южно от ж.п. линия за Ниш, и то на точно определен пункт, на който завежд[ащ] се назначи именно Владо. Да донесе материала до известно място и да го предаде на нас – ето неговата задача. Вместо да се съсредоточи в тази работа, в този район и на този пункт, той се явява съвсем на друго място и с камшик кара другарите да устройват канали, скривалища и др. и ще излезе пак като бургаската работа. Трябва най-после да се разбере бе джанъм от вас, когато сте вън, че ако при вашите условия за работа е трудно да се измества работата от определен план, то при нашите пък е хиляди пъти по-трудно и

трябва най-строго да се пазим от лични произволи. Те тука водят просто към катастрофа. Ако не можеха от определено място ни прекарат материалите, въпреки приготовленията, то най-напред нам тук трябва да съобщят и *да чакат нашите нареждания.* Поразителна е липсата на единство в работата ни. Дори до най-дребната практическа работа винаги се явяват два центъра, две различни ръководства – външно и вътрешно. Като почнеш от работата с македонците, та минеш през преговорите със земледелците и спреш най-после до разходките на Владо там, дето никой оттук не го е пращал. Страшен шум се дигна тук по Владовото явяване в Своге. Всички партийни другари знаят това и го коментират. Безобразие!

Едно дълго писмо шифровано получихме преди няколко дни от Гаврил, но ...* забравил да тури страницата от книгата за дешифриране. Можеш си представиш положението ми! Сигурно много важни и практически неотложни работи се разправят в него, но..*.

Друго още едно: намерете за шифр една книга II-о издание, която тук има само I издание – с мъка сричаме шифрованото!

Ето, приятелю, каква проста и прозаична философия на нашите провали. Та вие там веднага ...* предателство. А видя ли у земеделците? Ето това се казва предателство – с всичката оперативна преписка се явяват хората при Русев.

Пиши моля те бързо на Гаврил да вземе мерки. Пиша и нему. Изпращам Шемшето[5] за лична среща.

Писах на Андрей да ти даде 3000 дол. за нуждите на Гаврила. Само че и тук имаме недоразумение. Ние оттук плащаме на двата окръга и харчим грамадни суми. Той обаче изглежда, че върши същото. Тогава? Пиши за какво му са тия суми. Пиши им колкото е възможно по-скоро да прекратят по указания от нас път 400-те кг брашно[6]. Много ни е необходимо. Какво става при вас там с капсулите[7]? Чакайте още, та после струпайте ми изведнъж тук планини от материали и ругайте „предателите“ при неизбежния провал.

В едно писмо до Бюрото ми пишете да изпълним това, което екзекутивата искала, за да се продължи по-нататък работата. Не можем да разберем за какво се касае. Едно писмо на Андрей № 2 не е получено тук. Може би в него се говори за тия искания. В писмо № 1 [на Андрей] се пише за отношението ни към макед[онците] – борба с десницата, нещо, което ние отдавна вършим, както ти вече четеш в „Р[аботнически] В[естник]“. В същото писмо се пише още, че компетентната комисия намира сега положението ни в макед[онското] движение „лучше“[8]. Това „компетентно“ мнение, брате, тук съвсем не го разбираме, въпреки неговата голяма компетентност. Тъкмо обратното, претърпяхме поражение и сме много зле, както във ВМРО, така и в легалните им организации, братства и „Илинден“.

По-нататък компетентната комисия продължава – сега вече „до известна степен не трябва да смятаме ВМРО за реална сила, която може да се насочи срещу нас“.

Аллах нека ви прости вашето тихо недоразумение! Тъкмо обратното изпитваме ние тук съвсем реално на гърба си...* Друг е въпросът, че ВМРО сега не е същата сила, каквато бе преди погрома. Но каквото е и колкото е тя против нас и все пак е сила.

В друго писмо ще четеш доклада ми за срещите с един от левите македон-

ци. Вземете си добра бележка от тоя доклад. Също тъй вземете си добра бележка от донесението по събитията на др. Вл.Поптомов, което е изпратено направо на Гейнрих [9]. Че от тях ще има кое що да научите, като прочетете, че 4 села са се дигнали, за да заловят, кого мислиш? – Г.Пенков, една от централните личности по нашите представления за работите в левицата. Оказва се, че той успял да пороби икономически тия четири села, заграбил им горите и др. Такива подробности, които говорят кое-що за правилното ни осветление по протеклите събития и които заедно с другите сведения на донесението показват ясно колко прибързано действувахте вие и изнасилихте процеса.

Също така има сведения, – непроверени още – че Алеко [10] имал големи богатства. Участвувал в някаква си тютюнова фабрика със свой дял от 4 милиона лева. Същото говорят и за полковник Атанасова [11]. Картината добива прочее съвсем друго осветление за вас. Потвърждава се нашата преценка за съществуването на един център, изразител на интересите на *македонската буржоазия*, който бе готов да върви с нас до известно място поради своите специфични интереси. Политиката на този център най-добре се изрази в меморандума на Илинденци[12].

Вие смесихте центъра с левицата. И затуй при конкретните преценки се подведохте по преценките на центъра, с който се бяхте заобиколили там, във Виена, направихте тактически ходове съобразно тия преценки и накрая по една фразеология на крайно левите тръгнахте по една тактическа линия, съвсем неотговаряща на левицата на трудещите се маси – по тактическата линия на центъра.

Ти сам пишеш в писмото си до мен: „Грешка ни е, че не се свързахме с борбите в България". Е, добре! Тая грешка само една тактическа грешка ли е или е една *тактическа грешка,* една грешка на тактиката ни? Очевидно тактическа грешка е. Защото вашата тактика бе тактика на макед[онската] национал[на] буржоазия (централистите в движението), а не тая на левицата, свързваща винаги тактическите си ходове с борбите на работн[ическите] маси. Именно вие, които толкова много разправяте, че макед[онското] движение не е турското на Кемал Паша [13], забравихте в тактич[еските] си ходове това и тръгнахте по линията на центъра – Алеко, Атанасов, Г. Пенков и др. македонски милионери, които са във вражда икономическа с десницата, но които са във вражда икономическа и социална с макед[онските] маси в Петричко. Ето защо доживяхме да виждаме цели села в Петричко срещу нас!

Тезисите – доклад от ЦК по тазгодишните септемвр[ийски] събития трябва вече да сте ги получили. Жалко, че набързо ги писах, та не можах да разгледам въпроса и от горната гледна точка. Тогава сигурно и Петър [14] не би направил своята оговорка. От гледна точка на вътрешните борби и групировки в организацията и в макед[онското] движение въпроса не бе достатъчно подробно осветлен в доклада.

Когато четете там и в М[осква] доклада, имайте предвид и гореизложеното. То щеше да съставлява предмет на *последната точка от първия отдел на доклада.* Тая точка щеше значи да бъде приблизително такава:

...* „След изложеното трябва да се запитаме. Тактиката, която бе проведена от Виена и БКФ така, както я изложихме, на интересите на коя групировка в мак[едонското] движение отговаряше? Беше ли тя такава на левицата, както претендираше да бъде или не? Явно е, че тя не бе тактиката на левицата. Основна идея в тактиката на левицата, изразена и в манифеста от 6 май, бе именно *борба заедно със силите на единния фронт.* Но този *основен* класов пункт на манифеста

не бе спазен тактически от виенските другари и тия на БКФ при провеждане на акцията. Именно тоя пункт *се забрави* от другарите, автори на манифеста, при провеждане акцията за единния фронт с ВМРО и се получи едно просто абсурдно положение: в София се предписваше на силите от единния фронт да избягват сблъсъка с Цанкова, а в Г.Джумая[15] – 70 км по на юг, се взимаше курс към въоръжено въстание при пълната свобода на Цанкова да отведе свободната соф[ийска] артилерия и смаже въстанието по долините на р. Места и Струма.

Така в последната сметка *на дело* в процеса на реалните борби тактиката на Виена и БКФ се оказа тактика на центъра в макед[онското движение]. Тя бе тактика *на макед[онската] национал[на]буржоазия,* която се стреми чрез изолирани, откъснати борби и избивания по върховете на организацията, често пъти дори чрез лични, индивидуални, атентаторски актове да заграби централното управление на организацията в свои ръце. За масите, за техните големи борби, за техните интереси тактиците на централистите малко искат да знаят в своите тактически ходове. Те третират масите като безсловесни същества, които безпрекословно трябва да следват водачите си в техните взаимни борби и изтребления.

Наистина, ние не можехме да се деизинтересираме от тези борби. Това би било доктринерство. Но не от тия борби и антагонизъм трябва да извеждаме нашата тактика. Не ний да служим на техните борби, а обратното – техните борби да служат на нас – ето правилната наша тактическа линия.

Нашите виенски другари и тия от БКФ платиха данък на особеното положение, в което се намираха във Виена – далеч от македонските маси, заобиколени от емигрантските водачи на победения център в макед[онското] движение и преценяващи нещата и борбите с критерия, преценката и тактиката на тоя център, в замяна на което тия макед[онски] водачи си позволиха свободата да подпишат един манифест, уж за *единодействие* със силите на единния трудов фронт, който обаче на другия ден след подписването забравиха, хвърляйки се стремително по пътя на старите свои отдавна известни в историята на макед[онското] движение сепаративни действия и ходове, които доведоха нещата в последна сметка до едно частично, тежко поражение на масите от трудовия единен фронт".

– Ето такова би било накъсо завършването на I отдел от доклада по септември[ийските] събития. Имай го предвид. Ако трябва, прати го и на др. Венелин [16] да се знае точно нашите възгледи по събитията, защото изглежда, че там много малко се знае за тях и ми се приписват редица чудатости, които никога не сме поддържали.

– В Бургас са хванали един наш четник, който е издал доста работи. Надявам се обаче и сега да се локализира работата.

Привети теб и домашните; може би скоро ще се видим.

Привети *Анастасов*

РГАСПИ, ф. 495, оп. 18, д. 290, л. 88–89. Ръкопис. Тайнопис.

---

[*] Така е в текста на документа.

[1] Неустановен псевдоним.

[2] Вероятно става дума за Иван Манев, тогава зам. на К. Янков в ръководството на Военната организация.

[3] Гаврил Генов.

[4] Владо Тричков.

[5] Псевдоним на Йонко Панов.

[6] Вероятно псевдоним на взривни материали.

[7] Вероятно псевдоним на патрони.

[8] *русизъм* – по-добре.

[9] Неустановен псевдоним.

[10] Алеко (Александър) Василев.

[11] полк. Атанасов, Георги.

[12] Има се предвид издадения през април 1924 г. от членовете на „Илинден" Меморандум, съдържащ протест срещу преследването на дейците на македонското движение от правителството на Ал. Цанков.

[13] Става дума за Кемал Ататюрк.

[14] Неустановено лице.

[15] Днес – Благоевград.

[16] Псевдоним на Васил Коларов.

№ 147

Резолюция по партизанското движение в България и другите балкански страни, предложена от Балканския комунистически център

[Виена, краят на октомври – началото на ноември 1924 г.]

Скъпи другари,

По повод предложението на ИККИ да се обсъди наново въпросът за партизанското движение в България, Президиумът на Б[алканския] К[омунистически] Ц[ентър] прегледа отново и подчерта възприетото по-рано становище по тоя въпрос, като го и формулира в тук предложената резолюция. Имайки предвид дейността на ЦК на БКП в тая област, както и изразеното заявление на др. Златко[1], когато бе тук, Президиумът счита, че прокарапата в резолюцията основна линия е също и линията, която ЦК на БКП следва по тоя важен въпрос.

Понеже в другите балкански страни се заражда вече едно подобно партизанско движение, Президиумът намира за нужно в същата резолюция да се определи отношението и на другите балкански комунистически партии към партизанското движение. Като Ви изпраща въпросната резолюция, Президиумът Ви моли веднага да я разгледате и да направите ония изменения и допълвания, които бихте счели за нужно и му ги съобщите незабавно. Резолюцията няма да се изпраща на ИККИ, докато не се получи Вашето мнение по нея. В очакване бързия Ваш отговор, Ви изпращаме своите братски компривети.

Резолюция по партизанското движение в България и другите балкански страни

I. Партизанското движение в България.

1. Буржоазнофашисткия режим в България със своите жестокости неизбежно предизвиква създаването на партизански чести, състоящи се предимно от